

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»**

ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**ПЕРІОДИЧНА ПРЕСА
УКРАЇНИ ХХ СТ.
ЯК ІСТОРИЧНЕ
ДЖЕРЕЛО**

**Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

**КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА**

Освітній ступінь	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітньо-професійна програма	Доктор філософії
Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	II рік, III семестр
Компонент освітньо-професійної програми	дисципліна за вибором
Дні занять	згідно з розкладом
Мова викладання	українська
Консультації	щовівторка 12.00 – 13.00, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).
Викладач	кандидат історичних наук, доцент Острянюк Андрій Миколайович
Контакти	Е-mail: ostryanko@ukr.net Тел.: +38(050)908-71-02.

1. Анотація курсу.

Навчальний курс «Періодична преса України ХХ ст. як історичне джерело» розрахований на здобувачів освіти рівня доктор філософії, які мають досвід вивчення технологій роботи з історичними джерелами різних типів, а також займаються дослідженнями проблем історії України ХХ ст.

Курс побудований за вимогами Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Загальний обсяг курсу 120 годин / 4 кредити.

Структура курсу передбачає розгляд проблем історії періодичної преси в Україні у ХХ ст. (перший змістовий модуль), а також аналіз інформаційного потенціалу періодичних видань для вивчення проблем історії України (другий змістовий модуль).

2. Передреквізити курсу.

Вивчення курсу вимагає попереднього засвоєння курсів «Джерелознавство історії України», «Історичне джерелознавство», «Методика наукового дослідження», які повинні дати сучасне розуміння теоретичних основ роботи з історичними джерелами, познайомити з основними етапами роботи з джерелом, особливостями різних типів джерел, а також основними етапами реалізації наукового дослідження.

Зміст навчального курсу має виходити в предметні сфери методології історії, історіографії, історичного джерелознавства, історії України ХХ ст.

3. Постреквізити курсу.

В результаті вивчення курсу здобувачі освіти зможуть більш ефективно використовувати матеріали періодичних видань для вивчення проблем історії України ХХ ст.

4. Мета курсу:

- ознайомитись з історією української періодики ХХ ст.;
- з'ясувати основні чинники, які впливали на редакційну політику видань;
- навчитися відрізняти подієвий рівень повідомлень від суджень як основи суб'єктивності періодичних видань;
- апробувати сучасні ефективні методи опрацювання матеріалів періодики.

5. Очікувані результати курсу.

Здобувачі набудуть теоретичні знання та практичні навички роботи з періодикою, зрозуміють реальні обсяги цього комплексу джерел, а також визначать найбільш ефективні способи роботи з газетами та журналами.

В результаті засвоєння курсу здобувачі освіти будуть здатні розвинути загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність до системного наукового мислення для здійснення дослідницької діяльності на основі власного наукового досвіду та світогляду.

ЗК 3. Здатність до вирішення актуальної наукової проблеми шляхом аналізу наявного наукового доробку та створення нових знань та методів для її розв'язання,

а також фахові компетентності:

ФК 2. Здатність до пошуку, отримання доступу до джерел інформації шляхом використання облікової документації архіву та музею, бібліотечного каталогу, новітніх ІКТ-ресурсів для формування джерельної бази дисертаційного дослідження.

ФК 3. Здатність до критично-оцінювального ставлення до різних типів історичних та археологічних джерел, їхнього широкого використання для написання дисертаційного дослідження.

У підсумку здобувачі повинні знати:

- історію періодичної преси в Україні у ХХ ст.;
- основні газетні та журнальні видання;
- особливості підготовки періодичних видань до публікації;
- пояснити вплив державної та редакційної політики на зміст газети чи журналу.

Здобувач повинен вміти:

- орієнтуватись в історіографії проблем історії преси в Україні ХХ ст.
- знаходити, систематизувати та структурувати матеріали періодичних видань;
- здійснювати критику публікацій періодики;
- застосовувати різні методики опрацювання публікацій періодичних видань;
- презентувати результати аналізу повідомлень періодичних видань.

6. Організація навчання.

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1. Історія періодичної преси в Україні у ХХ ст.					
1	Вступ до курсу, його структура та призначення. Базові поняття.	10	2		8
2	Історія газетної періодики в Україні в ХХ ст.	22	4	2	16
3	Журнальна періодика України ХХ ст.	20	4		16

	Разом за змістовий модуль 1	52	10	2	40
Модуль 2. Інформаційний потенціал періодичних видань					
1	Читання періодики як методологічна проблема	14	2	2	10
2	Ідеологія vs редакційна політика: інформаційний вимір повідомлень періодичних видань	14	2	2	10
3	Практики застосування періодики як джерела	40	6	10	24
	Разом за змістовий модуль 2	68	10	14	44
	Разом	120	20	16	84

Література та інформаційні ресурси:

Андронов С.А. Большеви́стская печать в трех революциях. М.: Изд-во полит, лит., 1978. 343 с.

Балицкий Г.В. Зарождение периодической печати в России. *Журнал Министерства народного просвещения*. 1908. № 9. С. 1–76.

Белогурова Т.А. Русская периодическая печать и проблемы внутренней жизни страны в годы Первой мировой войны (1914 – февраль 1917 гг.). 2-е изд., испр. и доп. Смоленск: ФГУ «Смоленский ЦНТИ», 2006. 130 с.

Березина В.Г. Типология периодических изданий и цензура. *Типология периодических изданий*. Ростов н/Д.: Изд-во Ростовского ун-та, 1984. С. 41–53.

Білецький Л. Т. Основи української літературно-наукової критики. К.: Либідь, 1998. 408 с.

Бочаров Ю.М. Методология истории периодической печати. *Журналист*. 1927. № 7-8. С. 40–42.

Вороненкова Г.Ф. Путь длиною в пять столетий: от рукописного листа до информационного общества (национальное своеобразие средств массовой информации Германии). М.: Яз. рус. культуры, 1999. 640 с.

Газети України 1917–1920 років у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / авт.-уклад.: О. А. Вакульчук (керівник), О. С. Залізнюк ; ред.-бібліографи: О. О. Стиркул, Н. М. Швець; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова) [та ін.]. К.: НБУВ, 2014. 436 с.

Грабельников А.А., Минаева О.Д. История русской периодической печати (1703–2003). Библиографический справочник: В 2 т. М.: Изд-во «РИП-холдинг», 2004.

Гурьева С.А. Типология сучасної преси Східної України: Дис. . канд. філол. наук: 10.01.08. К., 2006. 191 с.

Животко А. Історія української преси / З передмовою К. Костева. Мюнхен: Укр. техніко-господарський ін-т, 1989–1990. 334 с.

Історичне джерелознавство / Ред. Я.С. Калакура. К., 2017.

Кашеваров А.Н. Печать Русской Православной Церкви в XX веке: Очерки истории. СПб.: Роза мира, 2004. 162 с.

Коломийцев В.Ф. Методология истории (От источника к исследованию). М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2001. 191 с.

Коломийцева Е.Ю. Отечественные женские журналы XX века: история развития и типология. М.: Лазурь, 2008. 134 с.

Пиріг Р.Я. Джерела з історії Української Революції 1917-1921 років: періодична преса. *Архіви України*. 2011. № 4(274). С. 132–145.

Рудий Г.Я. Періодика України як об'єкт джерелознавчого дослідження української культури (1917-1920 рр.): дис... д-ра іст. наук: 07.00.06; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. К., 2004. 547 с.

Рудий Г.Я. Преса України: Газети 1917–1920 рр. Бібліографічний покажчик. Київ: Інститут історії України НАН України, 1997. 97 с.

Санцевич А. В. Методика исторического исследования. 2-е изд., перераб., доп. К.: Наук. думка, 1990. 212 с.

Типология периодической печати / Под ред. М.В. Шкондина, Л.Л. Реснянской. Москва: Аспект-Пресс, 2007. 236 с.

Ясінський Б. Незалежна преса України (1988–1992). Зведений покажчик. Вашингтон: Бібліотека Конгресу, ДК, 1999. 291 с.

електронні інформаційні ресурси:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського URL: www.nbuv.gov.ua

Офіційний сайт Інституту історії НАН України. Постійна адреса: <http://www.history.org.ua>

Цифровий архів періодики: <http://libraria.ua/>

7. Завдання для самостійної роботи.

Самостійна робота передбачає опрацювання наукової літератури та комплексу періодичних видань згідно з проблемою, яка буде узгоджена попередньо з викладачем, як дослідницьке завдання для апробації набутих в ході засвоєння курсу знань, вмінь та навичок. Формулювання проблеми для дослідницького завдання повинно максимально враховувати наукові інтереси здобувача та проблему над якою він/вона працюють у якості дисертаційного дослідження.

8. Політика курсу та порядок оцінювання.

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу, надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Заняття передбачають максимальну практичну спрямованість. Відтак, вони проводяться у бібліотеці, архіві та з застосуванням сучасних інформаційних технологій, задля ознайомлення з джерелами та можливістю апробувати сучасні методи роботи з періодичною пресою.

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності студентами визначається «Положенням про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)) і передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Розподіл балів:

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
робота на практичному та семінарському занятті	8	10	до 80
Самостійна робота		20	до 20
Усього:			до 100